

serca rad dopolnem Vaše želje, in Vam čem práv po domače razložiti postavo, po kateri je posestvo rešeno sto in stolétne podložnosti. Práv bi bilo, ako bi hotli moje pisma tudi svojim sosedom na znanje dajati, katerim se taka, kakor Vam godí, de tega imenitniga patenta v vsih rečéh práv ne razumejo. V nedeljo po službi Božji se spravite vsi skupej pod košato lípo, in beríte zbrani množici moje pisma; nadjam se, de me bo vsak lahko zastopil.

Cesar Ferdinand I. so že 7. sušca lanjskiga léta po nasvetu Svojih ministrov in po predlogi tadajniga državniga zbora sklenili, de ima vsa gruntna in posestna podložnost jenjati proti tém, de se nekatere reči s primernim plačilam, nekatere pa brez vsiga plačila osvobodijo ali sfrajajo. Vse natanjko pa ni bilo v tém patentu razloženo, kakor je v patentu, kteriga so 6 mescov po tém cesar Franc Jožef I. dali, in po katerim se bo osvobodjenje (sfrajanje) gruntov in posestev zdej zgodilo. — Ali véste, ljubi stric! koliko cela šuma znêse, ktera zadene desetino, tlako in druge davšine, ki imajo zdej jenjati? Dve sto milijonov goldinarjev! Če na eni strani pomislite, de en deltéh davšin na práv pravični poti iz podložne stare zaveze izvira, zató kér so grajšine nekdam kmetam svoje lastne grunte in zemljo brez denarjev proti tém v posestvo dajale, de so jim zató tlako delali, desetino odraštovali i. t. d. — če se pa od druge strani tudi vé, de so bili marsikteri gruntni davki nekdam po krivici podložnikom naloženi: vsak sam lahko zapopade, de taka postava, ktera razvézo te stare zaveze ukaže, ni kaka kaj bodi reč. Kdo zamore zdej po pretečenih sto in sto létih gotovo in na en las presoditi in razsoditi: kaj de je pravičniga, kaj pa krivičniga? — Sej véste, de nespoznane krivične reči zadobijo dostikrat veljavnost pravične, kér so od ene strani že zastarane, od druge strani pa so v last družih posestnikov prišle, ki so grunt s temi pravicami kupili ali pa od tistiga, ki ga je kupil, podedovali (poverbali). Pri dedišini (verbšini) mora tisti, ki je posestvo prevzel, svojim bratom, sestram in drugim dedovavcam (verbam) po precenjeni vrednosti izgovorjeni delež poplačati, in on pride po tém, ko je deseti denar in vse druge prepísne štibre odraštjal, v postavno posestvo. Če bi tedaj vsi gruntni davki clo brez vsiga odškodovanja jenjali, bi se vzélo grajšinam in drugim opravičenim 200 milijonov, do kterih imajo nekatere gotove pravíce. Od sv. Krišpína se sicer pripoveduje — ne vém ali je rés ali ne — de je bogatincam usnje (leder) kradel, iz njega pa ubogim čevlje delal — ali ta priméra ne veljá tukaj že zató ne, kér je kriva misel, de so grajšaki vsi bogatini, kmetje pa so vsi reveži. Koliko grajšakov je, katerim bi — če bi sv. Krišpin še dan današnji živel — gotovo tudi čevlje delal, za ktere bi premožnim kmetam usnje kradel!

To, ljubi stric! naj Vam bo za predgovor, preden začnem v družim pismu razlaganje gori imenovaniga patenta. Pozdravite mi mojo ljubo této in vse moje znance. Vaš zvest Jurče.

Košnja in pridelk iz travnikov.

Senó kositi se mora takrat, kadar je večí del trave odzvétko. V bolj gôrkih krajih se prične košnja navadno v drugi polovici mesca rožnika; v merzlih krajih in po enakošnih senožetih pa pozneje. Podvizaj se otavo kositi, kér je teško spravljati pozno košeno.

Po navadi se radovnice za jutra raztrosijo; popoldan se enkrat obernejo, in na večer v kopice spravijo, de rôsa in dež na osušeno senó ne pade. Drugo jutro, kadar se rôsa posuši, se kopice spet raztrosijo, če se dežja bati ni; okoli poldne premešaj še enkrat ali dvakrat raztrošeno; ko se sonce nagne, je senó dobro za spraviti. Če sušivniga vremena ni, je treba pokošeno

na večer v večí kopice zdevati, tretji dan pa jih spet raztrositi in posušiti. Če se ob kôšnji deževno vreme vtêpe, naj pokošena trava v radovji takó dolgo leží, de se spet lepo vreme naredí. Pokošeno travo čez noč raztrošeno pustiti, ni práv; senó zgubi lepo farbo in dobroto. Voljno ravnaj s senam; ne tolci z grabljami in z vilami po njem, sicer se ti ga veliko ydrobí. Posebno s suho deteljo moraš lepo ravnati, ki ji perjiče rado odleti. V kozelcih se detelja in otava nar lažje in nar boljši brez vse škode posuši.

Z otavo je več opraviti, kot s senam. Imej skerb, de boš vso pičo práv suho spravljaj; de se ti nad hlevam ne vgreje, ali celò ne vname.

Če se je senó dolgo v dežji valjalo, s soljó ga potresaj, kadar ga pod poslopje zmetavaš; na en cent sená je pol funta soli zadosti; takó bo živini prijetna klaja, če bi ravno od slabiga vremena poškodovana bila.

Nadhlevi ali pôdi, kamor senó spravljáš, morajo terdni biti, de živinski sopuh iz hlevov piče ne skazi in pokvari.

Iz postav za ohranjenje gojzdov od cesarice Marije Terezije danih.

(Dalje.)

3) Tedej se mora druga postava spolnovati, de se v velikim ali majhnim gojzdu nič več ne menj drevés ne poséka, kolikor jih v pretečenih létih v sék doraste. Ko bi jih več ali menj na enkrat posékali, bi jim za prihodnje léta ali preveč ali pa premalo drevés ostalo. Po tej postavi naj tedej

4) Gojzdni lastinec, de bo iz svojih gojzdov neprehama vžitek imel, prerajtbo v 1. §. storjeno v posebne bukve zvesto zapiše, kolikor sežnjev derv je namreč do perhodnje dorašbe posekati; iz tega bo previdil, kolikor sežnjev derv zamore vsako léto brez skerbí ali brez škode dobiti. Treba mu pa je zraven

5) Dobro premisliti, kakšni so njegovi gojzdje, ktere drevesa so v njih, ako so le za derva, ali so pa dobre za pohištvo, za sode, vozove, podobe, stole, mize ali za ladije, ali za kaj družiga več vredniga bolj perpravne; zatorej tedej

6) Naj zmirej potrebno skerb ima, de zunej drevés posékanih za sode, vozove ali škodlje, se za derva pa, za kôle, za žerdí, in za drugo malo raportijo naj tisto odbira, česar ni škoda, kar véter podêre ali odčesne, kar vsahne, ali kar se potare; posebno skerb naj pa na tisto ima, koliko drevés zamore vsako léto zaporédama posékati. Kér so pa drevésa dvojne, to je, ene za dervá, ene za lés, se tedej tako vé

7) De naj se za dervá le tiste drevésa jémljejo, ktere so véjaste in gerčeve in torej niso za drugo rabo; ktere so pa ravne, in posebno hraste, hoje, smréke in borovce naj se za lés, kér per pohištvu veliko zalézejo, perhranijo, de jih bodo iméli za slame, trame, deske, dile, podboje, late, okna, i. t. d. Za te reči je namreč tréba dolziga in ravniga lesa. De pa drevésa po vsim gojzdu enako podrašajo, kar je zlo potrebno, je tedej

8) Posebna postava, de drevésa zaporédama, ne pa sémtertjé po hribih ali ravninah kjer si bodi, sékajo; ondi naj pa vse germovje zunej mladih drevésic čisto potrebijo; sekačem pa nikoli ni perpustiti, de bi kake gerde drevésa, kjer se jim sekati kraj odkáže, popušali, ampak ondi naj, kar je mogoče, vse čisto sklestijo in sosékajo, ne de bi klade ali pa verhovino popušali, kér za kurjavo vse práv pride. Drevésa naj se ne sekajo visoko od zemlje, ampak práv nizko, kar je mogoče práv per tléh, takó de štori ne bodo čez poldrugi čevelj visoki, in če se da, naj se tik zemlje odžagajo, véje naj se od debela tudi gladko odsékajo. To je pa le samo od velicij grajšinskih ali kmečkih gojzdov rečeno, ne